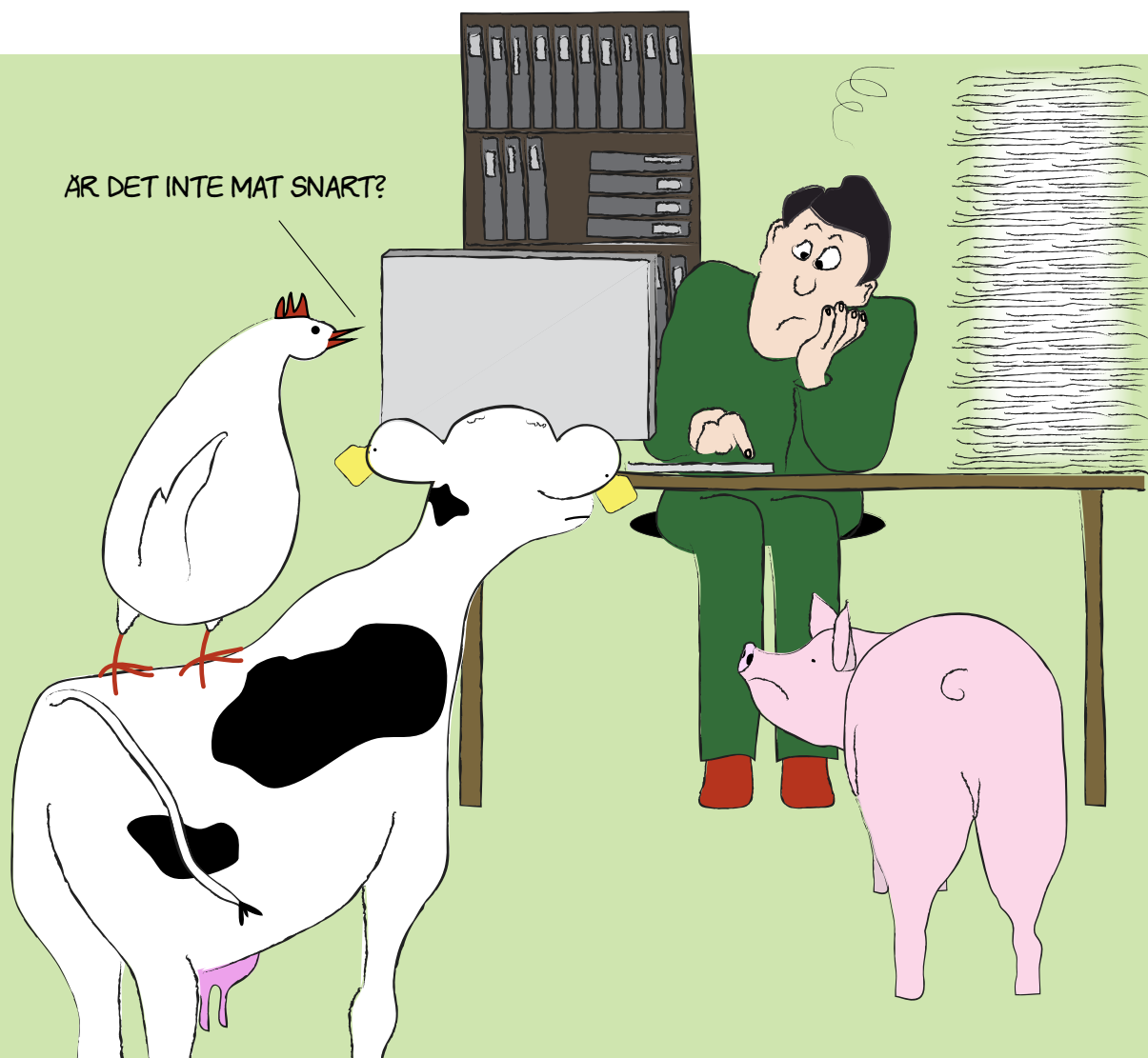

Kraven kostar

Jordbruksföretagarens administrativa
kostnader för myndighets- och branschkrav

- Tiden det tar att uppfylla branschens och myndigheternas administrativa krav för en representativ gård med kycklingar uppskattas till sju procent av ett årsarbete och för en spannmålgård till två procent.
- Branschens krav bygger till stor del på myndigheternas krav. För företagare är det ibland inte klart vilka krav som kommer från myndigheter eller bransch.
- Jordbruksföretagarna upplever dock att myndigheternas administrativa krav och kontroller är mer betungande än branschens. Myndigheterna måste därför bli bättre på att förklara nyttan med reglerna.

Kraven kostar

Jordbruksföretagarens administrativa kostnader för myndighets- och branschkrav

Förord

Jordbruksverket arbetar kontinuerligt för att minska jordbruksföretagens administrativa börda och detta arbete har resulterat i en minskning av den administrativa bördan inom vårt ansvarsområde de senaste åren. Fortfarande återstår dock mycket arbete samtidigt som det har blivit svårare, eftersom de som varit enklast att åtgärda redan har ändrats.

I denna utredning har vi valt att titta på de administrativa kraven ur ett företagsperspektiv. För att få en uppfattning om våra kunders hela perspektiv har vi inkluderat såväl myndighets krav som krav från branschorganisationerna. Vi har också intervjuat representativa företag med olika produktionsinriktningar för att stämna av våra slutstaser och få en fördjupad bild av hur företagarna upplever kraven.

Vi vill rikta ett stort tack till de personer som har bidragit till denna utredning, inte minst de jordbrukare som tagit sig tid att låta sig intervjuas och som gjort det med engagemang och intresse. Stort tack även till LRF Jönköping som bland annat hjälpt oss med intervjukontakter och till Livsmedelsverket som har faktagranskat vissa delar av utredningen.

Det är min förhoppning att denna utredning kan ligga till grund för ett fortsatt arbete där vi tillsammans med andra myndigheter, branschorganisationer och näringen kan arbeta mot fortsatta förenklingar med kunden i fokus.

Gabriella Cahlin

Chef för Marknadsavdelningen

Utredningsenheten

Författare
Anna Wretling Clarin
Joel Karlsson

Sammanfattning

Det är inte enbart myndigheter som ställer krav på jordbruksföretagare utan krav ställs även av andra aktörer. Utredningen sammanställer de krav som ger administrativa kostnader, det vill säga kostnader för att inhämta, upprätta, lagra eller skicka information till myndigheter eller tredje part, ur ett företagsperspektiv. Sammanställningen inkluderar myndighetskrav som faller inom Jordbruksverkets, Naturvårdsverkets och Livsmedelsverkets ansvarsområde och krav som ställs av branschorganisationer, mejeriföretag, slakterier, spannmålsuppköpare, handeln och kvalitetsprogram. Alla aktörers krav påverkar jordbruksföretagens administrativa börda.

I utredningen har vi genomfört en intervjuundersökning med jordbruksföretagare. Enligt intervjuerna upplevs myndigheternas krav och kontroller mer betungande än branschens. Några av de anledningar som nämndes var att myndighetskraven ofta relateras till utebliven ersättning och eventuella sanktioner medan branschens krav kopplas till merpris, avsättningsmöjligheter och möjlighet att sätta en kvalitetsstämpel på sin produkt gentemot kunderna. Dessutom nämndes att myndighetskraven upplevs tyngre eftersom flera av kraven inte uppfattas knyta an till produktionen. Krav som hör samman med miljölagstiftningen och tvärvillkoren är exempel på sådana krav. Det faktum att myndighetskraven följs upp av strikta kontroller är också en bidragande orsak till att kraven upplevs tyngre än andra aktörers krav. Arlas kontroller upplevs till exempel inte som en kontroll, utan snarare som ett besök med rådgivningssyfte.

Det är animaliesektorn som omfattas av flest myndighets- och branschkrav på grund av kraven som rör djurhållning. Mjölkföretagen har 45 myndighetskrav, kycklingföretag har 35 krav och slaktgrisföretag 34 krav. Vad gäller branschkrav så är det kycklinguppfödare som har flest krav i och med branschens många kontroll- och övervakningsprogram. I jämförelse kan nämnas att spannmålsföretag har 12 myndighetskrav och tomatföretag åtta krav. Tomatföretag har betydligt fler branschkrav i och med handelns krav på IP-certifiering. Branschens krav bygger dock i stor utsträckning på myndigheternas krav och för jordbruksföretagare är det ibland inte klart vilka krav som kommer från myndighet eller bransch.

Flest administrativa krav behöver inte innebära högst administrativa kostnader. Enligt beräkningar som gjorts i utredningen för representativa gårdar så är det kycklinggården som har högst administrativa kostnader på 149 timmar, motsvarande sju procent av ett årsarbete. Gården med slaktgrisar har administrativa kostnader på 139 timmar, motsvarande knappt sju procent av ett årsarbete och mjölkgårdens kostnader, 88 timmar, motsvarar lite mer än fyra procent av ett årsarbete. Spannmålsgården har lägst administrativ kostnad på 40 timmar, motsvarande två procent av ett årsarbete.

Oavsett företagsstorlek så är myndighetskrav och andra aktörers krav i princip desamma. Några krav förändras med företagets storlek och ett exempel på detta är tillståndsplikt inom miljölagstiftningen. Totalkostnaden för administration förändras däremot beroende på arealstorlek och/eller antalet djur.

Utredningen identifierar flera områden att arbeta vidare med. Enligt intervjuerna upplevs myndighetskraven mer betungande än branschens. Vi måste bli bättre på att förklara nyttan och syftet med reglerna.

Innehåll

1	Både myndigheter och bransch ställer krav på jordbruksföretagare	9
1.1	Myndigheternas krav upplevs mer betungande än branschens.....	9
1.1.1	Även myndigheternas kontroller upplevs mer betungande	10
1.2	Animaliesektorn har fler krav än vegetabiliesektorn	10
2	Jordbruksföretagarens kostnader för myndighets- och branschkrav	12
2.1	Kycklinggården har högst administrativa kostnader och spannmålgården lägst	12
2.1.1	Varför skiljer sig kostnaderna mellan olika företag?	13
2.1.2	Få kostnader skiljer sig beroende på företagsstorlek	14
3	Förslag på frågor att arbeta vidare med.....	15

I dagsläget finns ingen samlad bild av jordbruksföretagarnas totala administrativa börda. Företagarnas börda består inte enbart av myndighetskrav utan även av krav som branschen ställer. Syftet med den här utredningen är att visa på jordbruksföretagarnas sammanlagda administrativa kostnader genom att:

- utifrån ett företagsperspektiv inventera och sammanställa de administrativa krav som jordbruksföretagare har och visa på hur de administrativa kraven förhåller sig till varandra,
- illustrera de administrativa kostnaderna för olika produktionsinriktningar utifrån ett företagsperspektiv,
- identifiera attityder kring olika administrativa krav och aktörer.

Vi definierar administrativa kostnader i enlighet med Tillväxtverkets definition som är *”de kostnader företagen har för att upprätta, lagra eller överföra information eller uppgifter som orsakas av krav i lagar, förordningar, föreskrifter eller anvisningar i allmänna råd. Investeringskostnader och avgifter ingår inte”*. I begreppet överföra information har vi valt att inkludera inhämtning av information, det vill säga kostnad för att hålla sig uppdaterad om krav från myndigheter och andra.

Med administrativa krav avses de myndighetskrav (förordningar, föreskrifter eller anvisningar i allmänna råd) som ger en administrativ kostnad.

I utredningen ingår även en inventering av de krav som branschen ställer på jordbruksföretagare. I inventeringen används motsvarande definition som nämns ovan.

Denna rapport är en kortversion av rapport *Kraven kostar* (rapport 2012:31). I ovan nämnda rapport finns mer utförligare beskrivningar av hur vi har gått till väga, mer djupgående analyser och beräkningar än de som presenteras i denna kortversion.

1 Både myndigheter och bransch ställer krav på jordbruksföretagare

Jordbruksföretagarnas sammanlagda administrativa börda utgörs av en mix av myndighetskrav och krav som andra aktörer ställer. Med andra aktörer avses branschorganisationer, handeln, mejeriföretag, slakterier, spannmålsuppköpare, försäkringsbolag och olika kvalitetsprogram.

Branschens krav bygger i hög utsträckning på myndighetskrav och att särskilja branschens krav från myndigheternas krav är därför svårt. Vår inventering av krav som ger administrativa kostnader visar att branschens krav i många fall även innehåller striktare krav på dokumentation än myndighetskraven. Att dokumentationskraven är striktare kan vara ett resultat av branshpolicy, kvalitetssäkring och/eller produktdifferentiering. Dessutom vill privata aktörer säkerställa att leverantörerna följer den svenska lagstiftningen. Grundcertifiering gris som infördes under 2010 är ett exempel på där branschkraven sträcker sig utöver den svenska lagstiftningen. Certifieringen grundar sig på lagstiftning men själva certifieringen är ett initiativ från branschen. Certifieringen ger administrativa kostnader i form av revisioner och extra dokumentation.

1.1 Myndigheternas krav upplevs mer betungande än branschens

Vi har gjort intervjuer med jordbruksföretagare för att få en uppfattning om hur dessa upplever myndigheternas och branschens krav. Intervjuerna har genomförts med mjölkföretag, slaktgrisföretag, kycklingsföretag, tomatföretag och spannmålsföretag.

Av intervjuerna framkom att myndigheternas krav och kontroller upplevs som mer betungande än branschens krav¹. Det finns flera anledningar till detta. En anledning är att myndighetskraven härrör från lagstiftning. En annan anledning är att myndighetskrav relateras till utebliven ersättning, eventuella sanktioner medan branschens krav ofta sätts i relation till merpris, avsättningsmöjligheter eller möjlighet att produktdifferentiera. Branschens krav kan vara frivilliga på så sätt att man kan välja att ansluta sig till en aktör. De kan även vara mer eller mindre obligatoriska och förknippas med avsättningsmöjligheter. Att ett mjölkföretag levererar till Arla kan tyckas vara frivilligt, men i avsaknad av en alternativ leverantör kan Arlas krav räknas som obligatoriska.

En tredje anledning som framkom av intervjuerna till varför myndighetskrav upplevs mer betungande är om kravens syfte inte uppfattas direkt knyta an till produktionen. Det är framförallt några av kraven kring *miljölagstiftningen* och *tvärvillkoren* som de intervjuade jordbruksföretagarna upplever betungande. Att miljölagstiftningens krav anses tunga beror på att kraven inte upplevs ha någon koppling till hur marken ska brukas eller hur djuren ska skötas. Det rör krav som bland annat hänger samman med miljöfarlig verksamhet, journalföring av de

---

¹ För varje produktionsinriktning är det de vanligast förekommande aktörerna inom branschen som tagits med, det vill säga de aktörer som flest företag levererar sina produkter till, de kontroll-, övervaknings- och kvalitetsprogram som flest företag är anslutna till osv.

kemiska produkter som hanteras på gården m.m. Kraven upplevs dessutom för detaljerade och inte förankrade med verkligheten. Krav som rör läkemedel, foderhantering, växtnäring och bekämpningsmedel har ett tydligare syfte eftersom kraven direkt berör produktionen.

1.1.1 Även myndigheternas kontroller upplevs mer betungande

Att myndigheternas krav följs upp av kontroller som kan, i vissa fall, ge ekonomiska sanktioner om reglerna inte följs upplevs betungande. Syftet med att myndigheter gör kontroller på plats är att kontrollera att reglerna och stöd villkoren följs, det vill säga att till exempel djurskyddet upprätthålls och att uppgifterna i stödansökan stämmer med de faktiska förhållandena. Myndighetskraven är en förutsättning för att få verka på marknaden. Det är länsstyrelsen och kommunen som gör kontroller på plats att jordbruksföretagarna följer lagstiftningen. Kontrollerna är formella till sin natur, vilket innebär att kontrollanterna inte ger råd om hur man till exempel ska sköta markerna.

Som tidigare nämnt så är det kraven och kontrollerna kring tvärvillkoren och miljölagstiftningen som upplevs som mest betungande av jordbruksföretagarna. Tvärvillkorskontrollen upplevs som en påfrestande kontroll då det finns en rädsla för att oavsiktligt ha missat ett krav som leder till stora sanktioner. Även kommunernas tillsyn av miljölagstiftningen upplevs som påfrestande, främst för att kraven inte direkt berör produktionen. Om regler upplevs svåra och krångliga kan även kontrollen upplevas känslomässigt påfrestande. Den upplevda bördan blir tyngre om kontrollanterna upplevs som okunniga, för detaljerade eller som att de har bristfällig kunskap om hur produktionen fungerar i verkligheten. Att kommunernas kontroller skiljer sig mellan olika kommuner har företagarna uppmärksammat och är missnöjda med.

Branschens kontroller upplevs annorlunda. Kontrollerna uppfattas snarare som ett besök än en strikt kontroll eftersom kontrollen inkluderar rådgivning, men även för att jordbrukaren ofta har en personlig relation och kontinuerlig kontakt med kontrollanten. Besättningsveterinären som besöker slaktgris- och/eller kycklinggården gör inte bara ett besök en gång per år utan kommer också ut till gården i förbyggande syfte och om djuren blir sjuka. Dessutom har jordbruksföretagarna en chans att rätta till eventuella fel utan att det får några större konsekvenser.

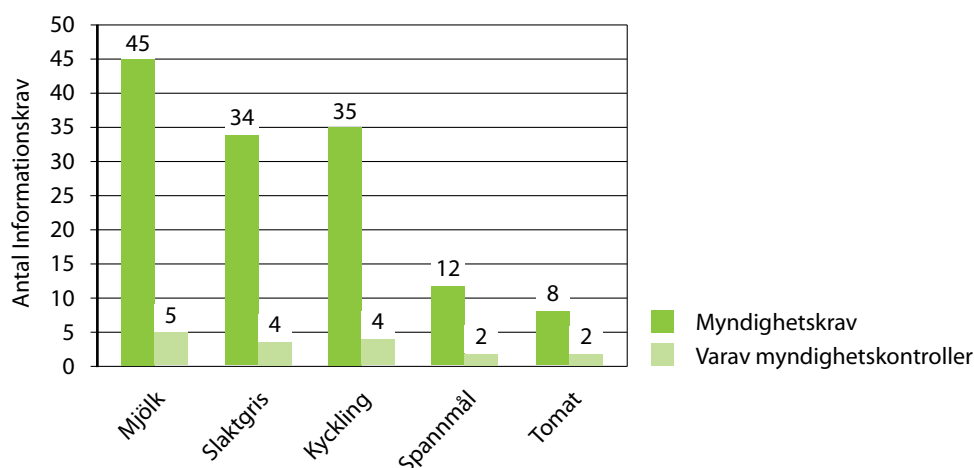
1.2 Animaliesektorn har fler krav än vegetabiliesektorn

En uppdelning av kraven på olika produktionsinriktningar ger en tydlig bild av vilken sektor som har flest krav och högst administrativa kostnader. Animaliesektorn omfattas av krav gällande djurhållning (till exempel märkning och registrering, läkemedel och läkemedelsanvändning, foder och foderhygien) och har därför betydligt fler myndighetskrav och kontroller än vegetabiliesektorn. Även de krav som kopplas till miljölagstiftningen är fler inom animaliesektorn eftersom växtodlingsföretag vanligtvis varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Spannmålsodling ger 12 administrativa krav och tomatodling åtta krav jämfört med mjölkproduktion som ger 45 administrativa krav och jämfört med slaktgris- och kycklingproduktion som ger 34 respektive 35 krav, se figur 1. Att mjölkpro-

duktion ger fler krav än slaktgris- och kycklingproduktion beror på att mjölk har krav som rör seminverksamhet och bete. Hur många myndighetskrav och kontroller som ett företag omfattas av beror dock på hur odlingen respektive djurhållningen bedrivs och var företaget är beläget geografiskt.

Dessutom tillkommer fler krav om man söker stöd (dessa krav är inte medräknade i figur 1). Om en mjölkgård söker gårdsstöd, kompensationsbidrag samt miljöersättningarna Vallodling och Bevarande av betesmarker och slätterängar tillkommer till exempel åtta krav och två kontroller. Om en slaktgriségård och en kycklingsgård odlar foderspannmål och söker gårdsstöd tillkommer två krav och en kontroll.

Figur 1. Antal myndighetskrav och myndighetskontroller per produktionsinriktning

Källa: Jordbruksverket

Inventeringen av branschens krav ger samma bild. Det är inom animaliesektorn som branschen ställer krav på deltagande i kontroll- och övervakningsprogram. Kyckling är den inriktning som både har flest branschriktlinjer och striktast krav från kunderna (slakterierna). Att beräkna antalet krav som ställs från branschen för olika produktionsinriktningar är svårt. Antalet krav beror på hur företaget bedriver sin verksamhet, till vem produkten levereras, vilka kontroll- och övervakningsprogram som företaget är anslutet till osv. Som nämns tidigare bygger branschens krav även i hög utsträckning på myndighetskrav. Generellt kan sägas att beräknat på de representativa gårdarna i utredningen (se avsnitt 2.1) så har mjölk-, gris- och kycklinggårdarna fler myndighetskrav som ger administrativa kostnader än branschkrav. Situationen är den omvända för tomatföretag där branschen ställer krav i högre utsträckning än myndigheter.

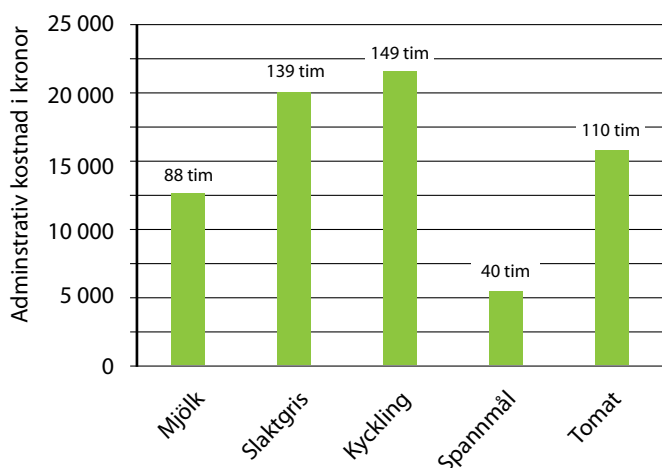
2 Jordbruksföretagarens kostnader för myndighets- och branschkrav

Flest administrativa krav behöver inte innebära högst administrativa kostnader. Kostnaderna beror på vilken tidsåtgång som följer av ett krav.

2.1 Kycklinggården har högst administrativa kostnader och spannmålgården lägst

Vi har gjort en beräkning baserat på representativa gårdar. Beräkningen för den representativa gården inkluderar både kostnaden som uppstår på grund av myndighetskrav och kostnaden som härrör från branschens krav. Detta beror på att beräkningen i hög utsträckning bygger på tidsuppskattningar från våra intervjuer (se 1.1). Dessutom är inte alla administrativa kostnader medräknade i beräkningen och detta beror på att de företagare vi intervjuade inte omfattades av alla krav. Beräkningarna kan iallafall ge en fingervisning om hur situationen ser ut för gårdar med olika produktionsinriktning.

Enligt vår beräkning är det gården med kycklingar som har den högsta årliga administrativa kostnaden på 149 timmar (cirka 21 600 kr), för krav som kommer från både myndigheter och bransch. Gården med slaktgrisar kommer därefter med en kostnad på 139 timmar. Tomatgården får en kostnad på 110 timmar och mjölkgården en kostnad på 88 timmar. Spannmålgården får den lägsta administrativa kostnaden cirka 40 timmar (cirka 5 800 kr).

Figur 2. Årlig administrativ kostnad^a för en representativ gård per produktionsinriktning

^a Beräkning av administrativ kostnad uppskattad från intervjuer och en antagen timlön på 145 kronor. Kostnaderna för kontroller är inte inkluderade i beräkningen.

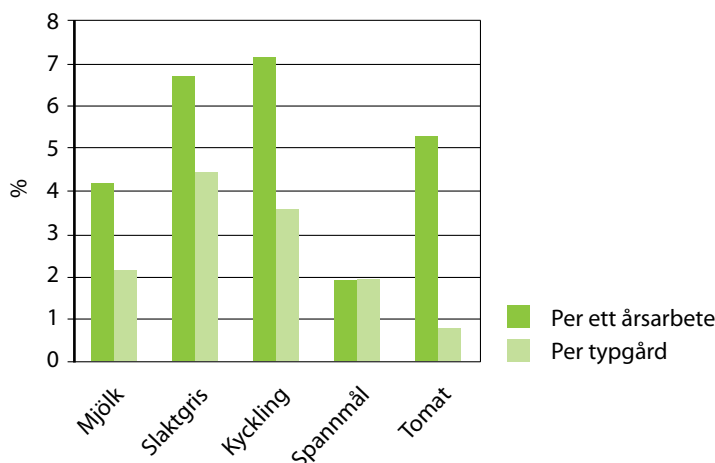
Källa: Jordbruksverket

De representativa gårdarna är förutom verksamma inom olika produktionsinriktningar även olika stora. Bland annat skiljer sig antalet verksamma i företaget. Till exempel arbetar sju personer heltid i tomatföretaget och i jämförelse endast en person i spannmålsföretaget. Det kan därför vara intressant att jämföra de admi-

nistrativa kostnaderna som andel av ett årsarbete² och andel av summan av årsarbeten i respektive representativ gård.

Om de administrativa kostnaderna beräknas som andel av ett årsarbete blir fördelning likadan som i figur 2 (jämför figur 2 och 3). För gården med kycklingar motsvarar den administrativa kostnaden lite mer än sju procent av ett årsarbete. För slaktgrisgården motsvarar den administrativa kostnaden knappt sju procent av ett årsarbete, tomatodlarens kostnader motsvarar cirka fem procent, mjölkproducentens kostnader lite mer än fyra procent och spannmålsodlarens kostnader cirka två procent av ett årsarbete.

Om den administrativa kostnaden istället sätts i relation till totala årsarbeten i respektive representativ gård blir storleksrelationen annorlunda, se figur 3. För slaktgrisproducenten motsvarar den administrativa kostnaden över fyra procent av summan av årsarbeten på gården och för kycklinggården knappt fyra procent. För mjölkproducenten och spannmålsodlaren utgör kostnaden cirka två procent och kostnaderna för tomatodlaren hamnar på knappt en procent.

Figur 3. Administrativa kostnader som andel av ett årsarbete^a och andel av totala årsarbeten för en representativ gård inom varje produktionsinriktning

^a Beräkning av andel av administrativ kostnad uppskattad från intervjuer och antagen årsarbete motsvarande 2 080 timmar.

Källa: Jordbruksverket

2.1.1 Varför skiljer sig kostnaderna mellan olika företag?

Figur 2 visar att den årliga administrativa kostnaden varierar mycket mellan de representativa gårdarna. Vilka krav som ger högst kostnader varierar också mellan olika inriktningar. För mjölkproducenten är det kraven kopplat till märkning och registrering som ger högst kostnader, för grisproducenten är det kraven som hör samman med läkemedel och läkemedelsanvändning och för kyckling de kostnader som hör samman med produktionsuppföljning. Eftersom kycklingföretagen ofta är tillståndspliktiga så ger kraven kopplat till miljölagstiftningen högre kostnader för kycklingproduktion än för gris- och mjölk.

² Ett årsarbete är här definierat som 40 timmar*52 veckor=2 080 timmar.

För spannmålsodlaren är det framförallt kraven om bekämpningsmedel och växtnäring som ger de största administrativa kostnaderna. För tomatodlarna som är certifierade i enlighet med IP-standarden (Svenskt Sigill) är de största kostnaderna kopplade till växtnäring och spårbarhet.

Vår beräkning visar att myndighetskrav inte är direkt relaterade med administrativa kostnader. Kostnaden varierar mellan olika krav, till exempel har kraven kopplade till märkning och registrering en hög kostnad för mjölkgården. Kostnaden påverkas också av krav från andra aktörer. Det tydligaste exemplet är tomatgården som har få myndighetskrav och där de administrativa kraven från IP-standarden (Svensk Sigill) ökar kostnaden väsentligt. Kraven från bransch påverkar kostnaden i mindre utsträckning för mjölkgården, vilket kan vara en förklaring till att den beräknade administrativa kostnaden är relativt låg för mjölkgården trots att den har flest myndighetskrav.

2.1.2 Få kostnader skiljer sig beroende på företagsstorlek

De representativa gårdarna är förutom att vara verksamma inom olika produktionsinriktningar även olika stora. Bland annat skiljer sig antalet verksamma inom företaget. Oavsett företagets storlek så är myndighetskraven och andra aktörers krav i princip desamma. Några få krav förändras med företagets storlek och det bästa exemplet är tillståndsplikt inom miljölagstiftningen. Om ett företag överstiger ett visst antal djurenheter så måste företaget årligen lämna in en miljörapport till tillsynsmyndigheten. Ett företag som sedan tidigare var anmälningspliktigt ökar sin administrativa kostnad med uppskattningsvis åtta timmar om företaget blir tillståndspliktigt. Däremot förändras totalkostnaden för administration beroende på areal och/eller antalet djur. Till exempel så ökar kostnaden för rapportering till CDB med antalet nötkreatur.

3 Förslag på frågor att arbeta vidare med

Regeringen har som mål att skapa en märkbar positiv förändring i företagens vardag och i det arbetet ingår bland annat att minska företagens administrativa kostnader. Under 2006 påbörjades arbetet med att mäta de administrativa kostnaderna hos företag. Den administrativa bördan för företagen inom Jordbruksverkets ansvarsområde har minskat mellan 2006 och 2010, men fortfarande återstår mycket arbete för att kostnaderna ska kunna minskas ytterligare. Förenklingsarbetet är en pågående process och vår utredning utgör ett bidrag. Förutom att utredningen ger en bild av myndighetskraven ur ett företagsperspektiv så inkluderas även de krav som andra aktörer ställer. Tillsammans ger dessa krav upphov till administrativa kostnader och utredningen ger därmed en överblick över företagens totala administrativa börda.

Utredningen ger en bild av att de administrativa kraven på jordbruksföretagen är både höga och komplexa. Såväl Jordbruksverket som andra berörda myndigheter behöver fortsätta sitt arbete med att underlätta för företagen att göra rätt. Det kan handla om enklare regler, bättre information om reglerna, utveckling av e-tjänster som underlättar för företagen att lämna rätt information och bättre samordning av olika myndigheters arbete. Kontrollerna bör utformas så att de både utgår från en helhetssyn och tillgodoser kraven i EU:s regelverk. En fortsatt dialog med näringen i dessa frågor är viktig. Jordbruksverket har som ambition att det ska vara lätt för våra kunder att göra rätt.

Det är inte enbart förenklingar på myndighetssidan som behövs för att underlätta i jordbruksföretagarnas vardag. Även branscher behöver se över sina krav. Utredningen visar på att krav från privata aktörer i mångt och mycket bygger på myndighetskrav, men att de även kan innehålla ännu striktare krav på dokumentation. Det är även flera olika privata aktörer som ställer likartade krav inom samma område. För att kunna åstadkomma en minskad administrativ börda för jordbruksföretag behöver även branschen se över sina krav. Finns det någon möjlighet för privata aktörer att samordna sina kontroller? Skulle dessa kontroller kunna samordnas med myndighetskontroller i syfte att underlätta jordbruksföretagens börda?

Kraven från branschen ökar. Branschen ställer allt fler krav på jordbruksföretagare, detta är Grundcertifiering gris och Svensk Fågels Djuromsorgsprogram exempel på. Dessutom väljer fler jordbruksföretag att ansluta sig till övervaknings-, kontroll- och kvalitetsprogram för att kvalitetssäkra sin produktion. Syftet med detta är att förbättra sin konkurrenssituation på olika marknader. Varför anser branschen att det behövs ytterligare krav utöver myndigheternas? Hur påverkar detta företagets upplevelser av myndighetskraven och den administrativa bördan? En intressant fråga i sammanhanget är även om myndigheter i ännu större utsträckning än idag kan ta tillvara på branschens krav och olika program för att undvika dubbelarbete?

Kan mer information om syftet med myndighetskraven bidra till att de inte upplevs så betungande av jordbruksföretag. I vår intervjuundersökning framkom det att myndighetskrav upplevs mer betungande än branschens krav. Det är framförallt krav som företagare inte direkt kopplar till hur marken ska brukas eller hur djuren ska skötas som upplevs betungande. Det är samtidigt viktigt att de fastställda reglerna följs och förstås av de berörda. Kan mer information om lagstiftningen samt nyttan och syftet med denna bidra till att minska den upplevda bördan?

Rapporten kan beställas från

Jordbruksverket • 551 82 Jönköping • Tfn 036-15 50 00 (vx) • Fax 036-34 04 14
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se